

مصون سازی جامعه از مضرات رسانه های نوین (اینترنت، ماهواره و بازی های کامپیوتری) مبتنی بر کار بست راهکارهای قرآنی

دکتر مهدی سبحانی نژاد^۱

نجمه احمد آبادی آرائی^۲

زهرة عسگری^۳

چکیده

در عصر جهانی شدن، رسانه های اطلاعاتی و ارتباطی به طور گسترده رشد و توسعه یافته و جهان را با حجم وسیعی از اطلاعات و داده های گوناگون و متنوع روبرو ساخته ، رسانه های نوین (اینترنت و شبکه های ماهواره ای وبازیهای کامپیوتری) در این ارتباط بسیار پر ظهور و تاثیر گذار بوده اند. بی شک امواج وسیع اطلاعات و تبلیغات از طریق شاهراههای ارتباطی و شبکه های متعدد فضایی ضمن آنکه حامل و حاوی مطالب مفید و اطلاعات ارزشمند علمی است به طور قطع آموزشهای غیر دینی(سکولاریستی)و اندیشه های اسلام ستیزی را نیز به همراه داشته است.

مقاله با استفاده از روش توصیفی- تحلیلی(اسنادی) ، ابتدا به آسیب های رسانه های نوین اشاره نموده سپس با بهره گیری از آیات قرآن کریم به ارائه راهکارهایی در جهت مصون سازی جامعه از مضرات و آسیب های این گونه(رسانه های نوین؛ اینترنت، ماهواره و بازیهای کامپیوتری و...)پرداخته است.

یافته ها نشان داد؛ **الف:** وسایل ارتباط جمعی و ارتباطی، جدید سده معاصر که با بکارگیری فناوریهای جدید ارتباطی تا عمق جوامع نفوذ کرده و تاثیر تعیین کننده ای در جهت دهی افکار عمومی دارند، مصداق بارز رسانه های نوین هستند. **ب:** مهم ترین مضرات رسانه های نوین در ابعاد؛ جسمی ، روحی- روانی، اجتماعی ، فرهنگی ، سیاسی و اقتصادی قابل بحث است و **ج:** راهکارهای قرآنی چون؛ تقوای حضور، عقلانیت، معنویت گرایی، آمادگی جنگ نرم دشمن، ازدواج و پیشگیری از مفاسد در جامعه تاکید بر تعاملات اجتماعی و جلوگیری از انزوای اجتماعی، امر به معروف و نهی از منکر در مقابل بزهکارها و انحرافات ناشی از آن و پرهیز از تجمل پرستی از مصادیق مورد اشاره قرآن می باشند.

کلمات کلیدی: رسانه ، آسیب شناسی، دلالتهای قرآن کریم

^۱- دانشیار گروه علوم تربیتی دانشگاه شاهد -sobhaninejad@shahed.ac.ir

^۲-کارشناس ارشد فلسفه تعلیم و تربیت najmeh.ahmadabadi@gmail.com

^۳- کارشناس ارشد فلسفه تعلیم و تربیت z.aasgari89@gmail.com

مقدمه

گوناگونی نیازهای بشری و پیچیدگیهای روز افزون جوامع انسانی موجب شده است نقش وسایل ارتباطی اشکال و جنبه های مختلف به خود بگیرد. همچنانکه جامعه از سادگی به پیچیدگی می رود. مساله ارتباطات و مبادله اطلاعات اهمیت بیشتری می یابد (حبیب زاده ملکی، ۱۳۸۸، ص ۱۰۰).

مورتون^۱ و لازارسلفد^۲ وظایفی را برای وسایل ارتباطی جمعی در نظر گرفته اند که عبارتند از: ۱- وظیفه اخلاقی (حمایت از هنجارهای اخلاقی) ۲- امکان اعطای پایگاه اجتماعی ۳- برخی وظایف نامطلوب (مانند تخدیر اجتماع با ایجاد نوعی مشارکت خیالی در واقعیت) (به نقل از سارو خانی، ۱۳۸۷، ص ۵۰) اهمیت وظیفه آموزشی وسایل ارتباط جمعی در جوامع معاصر نیز به حدی است که بعضی از جامعه شناسان برای آنها نقش آموزش موزی یا آموزش دائمی قائل هستند (معمد نژاد، ۱۳۸۶، ص ۱۳).

در کنار وظایف گفته شده، بعضی از روان شناسان و جامعه شناسان، به نقش روان درمانی نیز توجه دارند البته باید در نظر داشت که وسایل ارتباط جمعی همواره نقش مثبت ندارند و در اوضاع و احوال گوناگون به تناسب شرایط اقتصادی و اجتماعی زندگی افراد یک جامعه و سطح آگاهیها، ممکن است اثرات نامطلوب پدید آورند (معمد نژاد، ۱۳۸۶، ص ۱۷).

شرایط جدید ایجاد، کاهش و گسترش بحرانها نیز متاثر از انقلاب رسانه ای، چارچوبهای نوینی یافته که ماهیتی بسیار متفاوت از گذشته دارند. در این بین اقدام این دست از رسانه های نوین، آموزشهای غیر دینی (سکولاریستی) و اندیشه های اسلام ستیزی، افشای اسرار خصوصی، ترویج خشونت و بی بند و باری جنسی، هضم خرده فرهنگها و حتی با تغییر بینشها و جابجا کردن ارزشها زیر ساختهای فرهنگی جوامع را لرزان و سپس متلاشی می کند (محسنیان راد، ۱۳۸۱) آنها امروزه دیگر دارای نقش واحدی نیستند، قائل شدن نقش های واحد برای آنها مانند اطلاع رسانی، تفریحی، آموزشی و... ممکن نیست. امروزه رسانه ها به ابزاری فرهنگ ساز تبدیل شده اند. به طوری که نادیده انگاشتن آنها و انکار کردن نقش آنها ساده انگاری است. رسانه ها انتقال دهنده پیام ها و نمادهایی هستند که فرایند جامعه پذیری افراد و انتقال بین فرهنگها را بوجود می آورند.

بدین طریق نظام ارزشی، هنجاری و بازنمایی جوامع دریافت کننده این پیام ها و نمادها مستقیماً تحت تأثیر نظارتی جوامع تولیدکننده برنامه های رسانه ها قرار دارند. (درانی، ۱۳۸۹، ص ۸۲-۸۱) امروزه دنیا به دهکده ای جهانی تبدیل شده است. جهان رسانه ای، جهانی بی همتا در تاریخ انسان هاست؛ خود جهانی با پویایی بی سابقه است؛ هرگز در تاریخ حیات انسانی، تحول چنین گسترده و پرشتاب نبود و این از آنروست که تکنولوژی ارتباطات نه تنها جهان را کوچک، بلکه هر روز را روزی دیگر ساخته است که این تحولات بر تمام ابعاد زندگی بشر تأثیر گذاشته تا جایی که بر زندگی دینی و معنوی جوامع را نیز متحول نموده است.

برای رسانه ها، دو نوع هدف الهی و غیرالهی (مادی محض) را می توان ذکر کرد. در نظام های استکباری، رسانه ها وسیله ای برای ساختن افکار توده مردم بر مبنای ارزش های مادی محض و در جهت تحقق خواسته های هیأت حاکم هستند. در نظام اسلامی، رسانه های گروهی فی نفسه هدف نیستند، بلکه همچون ابزاری مؤثر و کارآمد در خدمت اعتلای ارزش های والای انسانی و رشد و تکامل فضایل اخلاقی قرار دارند (اختر شهر، ۱۳۸۶، ص ۱۰۵).

در نتیجه رسانه های نوین چون: ماهواره و اینترنت که بسیاری از شبکه آنها توسط کشورهای استکباری اداره می شوند، گرایش به ارزش های مادی را تبلیغ نموده و سعی می نمایند با عوام فریبی بی دینی و الحاد را در بین ملت ما رواج دهند بطوری که در این راه هزینه های هنگفت را متقبل می نمایند تا بدین طریق اسلام را از بین ببرند.

بنابراین اخلاق (به عنوان یک نظام ارزشی) در دنیایی که همه چیز رنگ تجارت و عقلانیت ابزاری به خود می گیرد و نمی تواند تنها به عنوان یک نظام نظری (ذهنی) در جامعه عرضه شود. در چنین جهانی افراد نیازمند وجوه کاربردی و عملی ارزشهای اخلاقی اند تا بتوانند از پس مسوئلیتها و وظایف و حتی نامالایمات دنیای متجدد بر آیند.

^۱ Morton
^۲ Lazarsfeld